

בס"ד. שיחת ל"ג בעומר, ה'תשי"א.

בלתי מוגה

א. ל"ג בעומר הוא יום ההילולא של רשב"י.

— מצינו אמנם שקו"ט בראשונים ובאחרונים בנוגע לכללות הענין דל"ג בעומר, החל מהפלוגתא בנוגע לחשבון ל"ג הימים שבהם נוהגים אבילות על מיתת תלמידי ר"ע, שיש אומרים שהם מהתחלת ימי הספירה עד ל"ג בעומר (ועפ"ז יש שקו"ט בנוגע ליום ל"ג עצמו, ובפרט בנוגע לליל ל"ג בעומר), ויש אומרים שהתחלתם לאחר ר"ח אייר עד סוף ימי הספירה², וכפי שמביא ר' נחמי' מדובראוונא בתשובתו הידועה³ ריבוי החילוקי הדעות שבדברי הפוסקים;

אבל מסקנת הדברים — כמ"ש מהר"נ מדובראוונא⁴ — ש"כל הלחץ זה הדחק שנדחקו ונסתבכו בזה כל הפוסקים הנ"ל הלא הוא רק מפני שלא מצאו טעם ושרש לענין המעלה דל"ג בעומר .. אבל כבר נודע עפ"י קדוש ה' האריז"ל .. שבו ביום מת רשב"י ע"ה .. המפורסמות א"צ ראי', שכבר נתפרסם בכל העולם מכמה דורות ענין הילולא דרשב"י בל"ג בעומר".

ב. ויש לבאר מעלתו המיוחדת של רשב"י (בעל ההילולא דל"ג בעומר) — בהקדם ביאור מעלת חמשת תלמידיו הגדולים של ר"ע (שאחד מהם הוא רשב"י) ש"הם הם העמידו תורה⁵ ועל ידם "נתקיים העולם"⁶:

דיוק הלשון "העמידו תורה" יש לבאר ע"ד ובדוגמת מארז"ל⁷ (בנוגע לדוד) ש"הקים עולה של תורה"⁸, "עולה" דייקא, שמורה על הענין דקבלת עול שבלימוד התורה⁹, שכן, עם היות שהתורה היא "חכמתכם

(7) ראה במדבר"ר פי"ח, כא. מדרש שמואל פכ"ט.

(8) בגמרא (מו"ק טז, ב. וש"נ) איתא "עולה של תשובה", אבל במדרשים הנ"ל הלשון הוא "עולה של תורה".

(9) ראה יל"ש שמואל-ב רמז קסה (מתדבאר רפ"ב): "שקיבל עליו עול תורה כר".

(1) ראה גם מכתב פסח שני שנה זו (אג"ק ח"ד ס"ע ערה ואילך). וש"נ.

(2) ראה נו"כ הטושו"ע ואדה"ז או"ח סתצ"ג.

(3) שו"ת דברי נחמי' חאו"ח סל"ד.

(4) שם ס"ז.

(5) יבמות סב, ב.

(6) מ"ח מס' אייר וסיון פ"א מ"ו.

ובינתכם לעיני העמים"¹⁰, גם בשכל אנושי, מ"מ, צ"ל לימוד התורה לא מצד השכל, אלא מצד קבלת עול דוקא¹¹.

וכמארז"ל¹² (בנוגע לדוד) "והוי' עמו¹³ שהלכה כמותו", היינו, שכדי שתהי' "הלכה כמותו" צ"ל "הוי' עמו", להיות קשור עם עצומ"ה, שם הוי', הי' הוה ויהי' כאחד¹⁴, ואז נעשה לימוד התורה לא מצד השכל, אלא מתוך קבלת עול ויראת שמים, בידעו שהתורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה¹⁵.

ועי"ז ש"הם העמידו תורה" ("עולה של תורה", לימוד התורה מתוך קבלת עול) — "נתקיים העולם" על ידם:

אמרו חז"ל¹⁶ "קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא בר נש אסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא", היינו, שקיום העולם תלוי בתורה. ומזה מובן גם בנוגע ללומדי התורה, שאופן לימודם בתורה (ההרגש שלהם בתורה) פועל ומשפיע על אופן הנהגתם בעולם.

ולכן, כאשר לימוד התורה הוא מתוך קבלת עול, "הוי' עמו", הי' פועל גם על ההנהגה בעולם — שגם בצאתו לעסוק בעניני העולם (לאחרי התפלה ולימוד התורה), מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, נמשך אצלו המעמד ומצב ד"דע לפני מי אתה עומד" (שבעת התפלה)¹⁷, ו"הוי' עמו" (שבעת לימוד התורה).

ג. וענין זה קשור במיוחד עם לימוד פנימיות התורה:

החילוק העיקרי שבין לימוד נגלה לתורה ללימוד פנימיות התורה — שבלימוד נגלה לתורה, אף שידע שזוהי תורתו של הקב"ה (כמודגש בנוסח ברכת התורה: "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו"), חכמתו ורצונו ית', מ"מ, בהלימוד עצמו ("לערנענדיק") הי' לומד אודות דברים גשמיים (כי התורה "נסעה וירדה כו' עד שנתלבשה בדברים גשמיים ועניני עולם הזה שהן רוב מצוות התורה ככולן והלכותיהן"¹⁸), כמו "שנים אוחזין בטלית", "המחליף פרה בחמור", וכיו"ב, ובמילא, יש

14) זח"ג רנז, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט.

תניא שעהיה"א פ"ז.

15) ראה לקמן ס"י — בנוגע ללימוד

התורה באופן שנהגו כבוד זה בזה (המור"ל).

16) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

17) ראה ברכות כח, ב.

18) תניא פ"ד (ח, ב).

10) ואתחנן ו, ד.

11) ראה גם תו"מ סה"מ כסלו ע' צא.

אדר ע' כב ואילך.

12) סנהדרין צג, ב. וראה אוה"ת יתרו ע'

תתצג ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' רעט ואילך.

המשך תרס"ו ע' תלא ואילך. ועוד.

13) שמואל-א טז, יח.

צורך ביגיעה רבה ("האָרעווען און אַריינקנעלן מיט זיך") שיורגש בהלימוד שזוהי חכמתו ורצונו ית'¹⁹; משא"כ בפנימיות התורה, שהלימוד עצמו הוא בנוגע לעניני אלקות.

ויש להוסיף, שהחילוק בין לימוד נגלה דתורה ללימוד פנימיות התורה מרומז גם בחילוק הלשונות בין הש"ס (נגלה דתורה) להזהר (פנימיות התורה), שהלשון הרגיל בש"ס הוא "תא שמע", והלשון הרגיל בזהר הוא "תא חזי" — ע"ד החילוק שבין שמיעה (תא שמע) לראי' (תא חזי), ש"אינה דומה שמיעה לראי'²⁰ — שבזה מרומז שבלימוד נגלה דתורה הרגש האלקות הוא באופן של שמיעה (ידיעה והבנה) בלבד, ובלמוד פנימיות התורה הרגש האלקות הוא באופן של ראי'²¹.

ובהתאם לכך הוא החילוק גם בהרגש האלקות בעניני העולם ("אסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא") — שע"י לימוד נגלה דתורה ללא פנימיות התורה נעשה הרגש האלקות בעניני העולם רק באופן של שמיעה, היינו, ששומע ויודע ומבין שגם עניני העולם חדורים באלקות, אבל חסר אצלו בראיית הדבר; ורק ע"י לימוד פנימיות התורה נעשה הרגש האלקות בעניני העולם באופן של ראי' ("תא חזי"), שגם בעניני העולם רואה אלקות במוחש, ע"ז שרואה השגחה פרטית על כל צעד ושעל ("וואו ער שטייט און וואו ער גייט"), בעולם בכלל ובחלקו בעולם בפרט, שרואה בעיני בשר אופן הנהגתו של הקב"ה עמו לטובה, בבני חיי ומזוני רויחי.

ד. עפ"ז מובן שבין חמשת התלמידים (ש"העמידו תורה" ועל ידם "נתקיים העולם") עצמם — גדלה ביותר מעלתו של רשב"י:

עיקר חידושו של רשב"י הוא בלימוד פנימיות התורה, "אילנא דחיי"²². — בודאי למד רשב"י גם נגלה דתורה²³, ועד ש"בכל פרק מפרקי המסכתות שבש"ס נזכר ר"ש"²⁴ (סתם ר"ש הוא רשב"י²⁵), אבל, עיקר

23 ראה גם אגה"ק שם (קמג, א).
 24 כ"ה הלשון בלקו"ת אחרי כה, א.
 וראה "הערות וציונים" מכ"ק אדמו"ר שליט"א ללקו"ת שם. אג"ק ח"ד ס"ע שלא. חכ"א ס"ע שנו. מילואים (מכתב להורוויץ, וויניפעג).
 25 פרש"י שבועות ב, ב (ד"ה משמו).
 רמב"ם בהקדמתו לפיהמ"ש (ד"ה הפרק השישי). ועוד.

19 ראה גם לקו"ש חכ"ג ס"ע 40 ובהערה 82 שם.
 20 מכילתא יתרו יט, ט.
 21 ראה לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ס"ע שפ ואילך. ס' כחו דרשב"י מב, ב. אג"ק ח"ז ע' עדר. ח"י ס"ע פט. לקו"ש ח"ד ריש ע' 403. חל"ב ע' 269 הערה 96. ועוד.
 22 זח"ג קכד, ב (ברע"מ). הובא ונת' בתניא אגה"ק סכ"ו.

לימודו הי' בפנימיות התורה, ועד שגם לימודו בנגלה דתורה הי' קשור עם פנימיות התורה²⁶ — שהי' מוצא הפנימיות בכל הענינים שבנגלה דתורה, או שלימודו בנגלה דתורה הי' מלכתחילה מצד פנימיות התורה (ע"ד המבואר באגה"ק²⁷ בנוגע ללימוד נגלה דתורה לעתיד לבוא, "שידעו מפנימיות התורה כל גופי התורה הנגלית").

ומזה מובן שעיקר ושלמות הענין ד"העמידו תורה", שע"ז "נתקיים העולם" (שקשור עם פנימיות התורה, כנ"ל ס"ג), נעשה ע"י רשב"י.

ה. ובוזה ניתוסף הדגשה יתירה בל"ג בעומר — יום ההילולא דרשב"י:

ענינו של יום ההילולא — שכל עבודתו שעבד בחיים חיותו בעלמא דין מתעלה ביום ההילולא עד לשרשו ומקורו²⁸, ומזה מובן שבל"ג בעומר נעשית העלי' "לתחילת וראש כל המדרגות שלו (בכחי' השגות ברזין דאורייתא) .. שרש שרשו ברום המעלות במדריגה היותר עליונה למעלה מעלה"²⁹.

וענין זה נעשה בל"ג בעומר, ספירת הוד שבהוד, שהיא הדרגא היותר תחתונה — כי, "כל אור היותר עליון לא יוכל לבוא בגילוי למטה כי אם במדריגה היותר תחתונה דוקא .. כי ערך עומק תחת הוא לפי ערך עומק רום"³⁰.

ומזה מובן שענינו של רשב"י לקשר ולחבר עומק רום (תכלית העלי' בכל עבודתו בפנימיות התורה) עם עומק תחת (הוד שבהוד) — מצד גודל ועוצם התקשרותו עם עצמות ומהות א"ס ב"ה (כמו שאמר על עצמו "בחד קטירא אתקטרנא בי' בקוב"ה כו"³¹), שהוא ית' למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית³², שלכן בכחו וביכלתו לקשר ולחבר עומק רום עם עומק תחת³³.

ובסגנון דלעיל — שע"י לימוד התורה מתוך קבלת עול, לימוד

(30) שם, סע"ג ואילך.

(31) זח"ג (אדר"ז) רפח, א.

(32) ראה תקו"ז סוף תיקון נו (וראה שם תיקון יט — מ, ב). זו"ח יתרו לד, סע"ג.

(33) ראה גם ד"ה וספרתם לכם שנאמר בהתוועדות (לעיל ע' 69).

(26) ראה גם תו"מ סה"מ אייר ע' רעה.

(27) שם (קמה, ב).

(28) ראה תניא אגה"ק סז"ך וביאורו וסכ"ח.

(29) סידור (עם דא"ח) שער הל"ג בעומר

דש, סע"ב ואילך.

פנימיות התורה, נעשה החיבור דעומק רום עם עומק תחת, החל מעומק תחת דשכל, ועד לעומק תחת דעניני העולם, שגם בעניני העולם יהי ההרגש דאלקות.

ו. ויש להוסיף, שלאחרי פעולתו של רשב"י בפתחת הצינור לגילוי פנימיות התורה³⁴, שייך האמור לעיל לעבודת כאו"א מישראל:

בזמנו של רשב"י הי' שייך לימוד פנימיות התורה ליחידי סגולה בלבד, ורק בהצנע לכת ולא ברבים, אבל בימינו אלה, "עקבתא דמשיחא", כותב האריז"ל ש"בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות (ברבים) זאת החכמה"³⁵.

ובכל זה ניתוסף עוד יותר בזמנו של הבעש"ט, שעל ידו נתלבשה פנימיות התורה באור תורת החסידות הכללית, ובזמנו של רבינו הזקן, באור תורת חסידות חב"ד, ועד שנעשית דרך סלולה לכל בני"י, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁶ שרבינו הזקן לא רצה לעשות את תורת החסידות למפלגה, כי אם לנחלת כל בני"י.

ולאחרי פתיחת הצינור וסלילת הדרך בהתגלות פנימיות התורה כפי שנתלבשה בתורת החסידות, בודאי ניתן לכאו"א מישראל הכח והיכולת להגיע למעמד ומצב ד"תא חזי", שגם בעניני העולם יוכל לראות אלקות במוחש, ועד להכרה ("דערהערן") ש"הוי' אחד"³⁷, ו"אין עוד מלבדו"³⁸.

אלא, שבשביל זה צריך האדם להתייגע מעט ("אָ ביסל צור האַרעווען"), כמארז"ל³⁹ "אדם מקדש עצמו מעט למטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה", היינו, שע"י עבודת האדם באופן דאתערותא דלתתא (למטה) לקדש עצמו אפילו "מעט" בלבד, אזי נמשכת אתעדל"ע (מלמעלה) לקדש אותו "הרבה".

ויתירה מזה — "אדם מקדש עצמו מעט מלמטה בעולם הזה מקדשין אותו הרבה מלמעלה לעולם הבא"⁴⁰ — די'ש לומר הפירוש בזה, שגם עכשיו בעוה"ז (ואפילו בחושך כפול ומכופל דזמן הגלות) נמשכת

(38) שם ד, לה.

(39) ראה יומא לט, רע"א. תניא ספכ"ז.

(40) כלשון הגמרא (שם) "אדם מקדש

עצמו מעט מקדשין אותו הרבה, מלמטה

מקדשין אותו מלמעלה, בעולם הזה מקדשין

אותו לעולם הבא".

(34) סה"מ תרע"ח ע' רפג. תרפ"ח ע' קב.

ובכ"מ.

(35) אגה"ק שם (קמב, ב).

(36) ראה סה"ש תש"ד ע' 93. סה"מ

תשי"א ע' 136. לקו"ש ח"ט ע' 344. ועוד.

(37) ואתחנן ו, ד.

לו דרגת הקדושה ועולם הבא⁴¹, ע"ד מארז"ל בנוגע לאבות⁴² ש"הטעימן הקב"ה בעוה"ז מעין העולם הבא", ועד"ז מצינו בכמה אמוראים שהיו נפטרים מהם בברכת "עולמך תראה בחייך"⁴³, ומזה מובן שמעין זה שייך גם בכאו"א מישראל.

* * *

ז. מאמר ד"ה וספרתם לכם גו'.

* * *

ח. ידוע מנהג ישראל (ש"תורה היא"⁴⁴) שבל"ג בעומר יוצאים לדי ישראל תלמידי החדרים אל השדה ומשחקים בקשת.

ובביאור טעם המנהג — יש להקדים:

איתא בספרים⁴⁵ שכיון ש"כל ימיו של רשב"י לא נראתה הקשת בענן", לפי ש"הי' זכותו מגין על הדור ולא הי' צריך להראות הקשת בענן"⁴⁶, לכן, ביום הסתלקותו של רשב"י, ל"ג בעומר, משחקים בקשת, כדי להראות שמאז הסתלקותו של רשב"י יש צורך בקשת.

אבל, לפי טעם זה נמצא שהמשחק בקשת בל"ג בעומר הוא סימן למוטב (כיון שהצורך בקשת מורה על מעמד ומצב בלתי-רצוי).

ויש לבאר הסימן דקשת למעליותא⁴⁷ — ע"פ מ"ש בזהר⁴⁸ (ובתקו"⁴⁹) "לא תצפי לרגלי דמשיחא עד דיתחזי האי קשת .. בגוונין נהירין .. וכדין צפי לי' למשיח", היינו, שראיית הקשת בגוונין נהירין היא סימן שהגיע הזמן דביאת המשיח, רגלי משיחא (ס'איז שוין דאָ אפילו די רגלים' פון משיח'ן").

וכיון של"ג בעומר הוא יום ההילולא דרשב"י, שעל ידו היתה

43 ברכות יז, סע"א. וראה גם תניא פי"ד (כ, א).

44 ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס קפ. סתל"ב ס"א. סתצ"ד סט"ז.

45 בני ישכר מאמרי חודש אייר מאמר ג' (ענין ל"ג בעומר) אות ד'.

46 ירושלמי ברכות פ"ט ה"ב ובפ"מ שם.

47 ראה גם בני ישכר שם.

48 ח"א עב, ב.

49 תי"ח (לו, ריש ע"ב).

41 להעיר ממ"ש הרמב"ם (הל' תשובה ספ"ח) בפירוש עולם הבא — "זה שקראו אותו חכמים העולם הבא לא מפני שאינו מצוי עתה .. אין הדבר כן, אלא הרי הוא מצוי ועומד .. ולא קראהו עולם הבא אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה". — אלא, שגם לפירוש הרמב"ם ה"ז רק לאחר ק"כ שנה, אבל ע"פ חסידות יש לפרש שגם בהיותו בעוה"ז נמשכים לאדם הענינים דעוה"ב, כבפנים.

42 ב"ב טז, סע"ב ואילך.

פתיחת הצינור להתגלות פנימיות התורה (כנ"ל ס"ד-ו), ועד לאופן ד"יפוצו מעינותיך חוצה", שזוהי ההכנה וההקדמה והכלי לביאת המשיח⁵⁰ — לכן נוהגים לשחק ביום זה בקשת, לרמוז על הקשת בגוונין נהירין שראייתה היא הסימן לרגלי משיח.

ט. ויש להוסיף ולבאר שייכות המנהג דמשחק הקשת בל"ג בעומר לתלמידי החזורים דוקא:

ויובן בהקדם ענין נוסף בל"ג בעומר בקשר לתלמידים — שבל"ג בעומר פסקו למות תלמידי ר"ע (רבו של רשב"י) שלא נהגו כבוד זה בזה⁵¹, ולכן נקבע יום זה לשמחה ולזכרון לכל התלמידים, בני תורה, לומדי תורה, לידע ולזכור שצריכים לנהוג כבוד זה בזה (ההנהגה המתאימה שעל ידה נפסק הקטרוג על תלמידי ר"ע).

י. והענין בזה — שב' אופני ההנהגה הנ"ל (נהגו כבוד זה בזה או הפכו) באים כתוצאה מב' אופנים בלימוד התורה⁵², שיש אופן לימוד שמביא לכך שיהיו נוהגים כבוד זה בזה, ויש אופן לימוד שמביא לכך שלא ינהגו כבוד זה בזה:

כאשר הגישה ללימוד התורה היא מתוך ידיעה והכרה שהתורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, ובמילא, החיות וההתלהבות ("דער קאך") בהלימוד היא (לא מצד הרגש עצמו, ישות וגאווה ח"ו, אלא) מזה שלומד ומבין ומחדש בחכמתו של הקב"ה — בודאי לא יתרעם על כך שחבירו מצליח בלימוד התורה לא פחות ואולי אפילו יותר טוב ממנו, ולא עוד אלא שאפילו אם יפריך חבירו את דבריו ויוכיח לו שטעה בדבריו, הרי, לא זו בלבד שלא יקפיד ויכעס עליו, אלא אדרבה, יתן לו תודה על כך שהצילו מטעות, שקר וכזב (בגלל שהיצה"ר הטעהו לדרך עקומה, וחבירו מחזירו לדרך הישר), והעמידו על האמת בתורת ה';

וכשלימוד התורה הוא באופן כזה — אזי ההנהגה בין התלמידים היא באופן (שלא זו בלבד שאין נתינת מקום לקנאה ושנאה, אלא אדרבה) שמפרכסין זה את זה⁵³, ונוהגין כבוד זה בזה.

משא"כ כאשר הגישה ללימוד התורה היא מתוך מחשבה ש"כחי

50) אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחילתו. בגשמיות, אלא גם ברוחניות, ואדרבה, הסיבה לכך שישנם בגשמיות היא בגלל שישנם ברוחניות.

51) יבמות סב, ב ובמאירי שם.

52) כידוע שכל הענינים ישנם לא רק (53) ראה שבת לד, א.

ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"⁵⁴, הרגש עצמו, ("ער טוט אויף"), הוא שואל קושיא, מתרץ תירוץ, ומקשה על דברי פלוני, וכתוצאה מזה נעשה אצלו רגש של ישות, ולפעמים גם גאווה — אזי כשיבוא חבירו ויעמידנו על טעותו, או אפילו רק יוכיח שביכלתו לומר תירוץ טוב יותר, שע"ז ממעט בדמותו, בודאי יקפיד ויכעס עליו, שכן, עד עתה הי' סבור שבכחו ועוצם ידו פעל גדולות ועשה חיל בתורה, והי' הולך ומכריז "שישו בני מעי", וכיון שבא פלוני ומראה שהיתה לו טעות מעיקרו, שהעשירות שלו בתורה אינה אלא עשירות המדומה, סברא מדומה, סברת שקר, ה"ה מקפיד וכועס עליו;

וכשלימוד התורה הוא באופן כזה — אזי ההנהגה בין התלמידים היא באופן של העדר נתינת כבוד (לא נהגו כבוד) זה לזה.

— ולהעיר⁵⁵, שהאמור לעיל בודאי לא שייך אצל תלמידי רבי עקיבא, שאצלם היתה ההנהגה של העדר נתינת כבוד זה לזה מצד שרש הגבורות ודינים דקטנות כפי שהם למעלה⁵⁶, אלא שלאחרי השתלשלות המדרגות למטה מטה ה"ז בא באופן של קפידא כפשוטה.

יא. ומזה מובן גם בנוגע להלימוד מל"ג בעומר — הזכרון אודות תלמידי רבי עקיבא שצריך לעורר התלמידים לנהוג כבוד זה בזה:

כשאומרים שישנו כלל בתורה שלימוד התורה צריך להיות באופן שנוהגים כבוד זה בזה — אין הפירוש בזה שלימוד התורה יכול להשאר באותו אופן כמקודם והשינוי יהי' רק בהפרט של מנהג כבוד זה בזה, כי, העדר מנהג כבוד זה בזה הוא מסובב מאופן בלתי-רצוי בלימוד התורה; אלא, בהכרח לקבוע ("אָוועקשטעלן") את לימוד התורה באופן כזה שמלכתחילה לא תהי' אפשרות למעמד ומצב של העדר מנהג כבוד זה בזה, כאמור, עי"ז שהגישה ללימוד התורה היא מתוך ידיעה והכרה שהתורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה.

יב. והעצה לזה — ענין ה"קשת":

מבואר בחסידות⁵⁷ שכלי-זיין נחלקים בכללות לשני סוגים — כלשון הכתוב⁵⁸ בדברי יעקב אבינו: "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי

54) ראה תו"א (בהוספות) ויחי קג, א. ד"ה לא יצא האיש לאדמו"ר מהר"ש (סה"מ תרל"ב ח"א ע' נו ואילך). סה"מ תרנ"ט ע' קנו. תש"ד ע' 98. תש"ז ע' רלג. (58) ויחי מח, כב.

54) עקב ח, יז.
55) ראה גם לקו"ש חל"ב ע' 149 ואילך.
56) ראה פע"ח שער ספיה"ע פ"ז. שער הכוונות ענין ספיה"ע דרוש יב.

ובקשתי" — חרב וקשת. והחילוק ביניהם — שע"י "חרב" יכולים לפגוע רק באויב הנמצא בקירוב מקום (ורואים אותו בעיני בשר), ואילו ע"י "קשת" יכולים לפגוע גם באויב הנסתר שנמצא בריחוק מקום.

וענינו בעבודת ה' — שלא מספיק להזהר, ללחום ולנצח האויב שנמצא בקירוב מקום, שקאי על ענינים כאלה שהכל יודעים בבירור ללא כל ספק שהם עצת היצה"ר, מסטרא דשמאלא, אלא צריכים להזהר גם מאויב הנסתר בריחוק מקום, ובשביל זה יש צורך ב"קשת", שעל ידה יכולים לזרוק חץ על האויב שנמצא בריחוק מקום.

ובנוגע לעניננו:

כדי להבטיח ("באָוואַרענען") שלימוד התורה יהי' כדבעי — לימוד התורה מתוך יראת שמים דוקא (כמבואר במסכת שבת⁵⁹) — יש צורך להזהר ולהקפיד גם בנוגע לענינים הנמצאים בריחוק מקום, כלומר, ענינים כאלה שלכאורה אינם שייכים ללימוד התורה,

— כפי שאומר הרבי שכדי שלימוד התורה יהי' מתוך יראת שמים יש צורך בכמה הכנות, כמו, טהרה במקוה, נתינת צדקה, תפלה באריכות, אמירת תהלים, לימוד חומש עם פרש"י (שלימוד זה פותח את הלב, ועד"ז בנוגע ללימוד הפותח את המוח⁶⁰) —

לכאורה אינו מובן: מהי השייכות דכל ענינים הנ"ל ללימוד התורה?! אדרבה: אם תמורת ענינים אלה יוסיף עוד חצי שעה בלימוד הגמרא בודאי יפעל יותר!

והמענה לזה — שדוקא ע"י ענינים הנ"ל, שפעולתם רחוקה לכאורה מלימוד התורה, יכולים להבטיח שלימוד התורה יהי' כדבעי למהוי, כמשל הקשת, שפעולתה (לא רק על אויב העומד מקרוב, אלא גם) על אויב העומד מרחוק.

יג. ועוד ענין במשל ה"קשת":

רואים במוחש — כפי שמובא בתורת החסידות⁵⁷ — שכדי שזריקת החץ ע"י הקשת תהי' בריחוק מקום יותר, צריכים למשוך את היתר למטה יותר, וקרוב לעצמו יותר, וככל שתהי' משיכת היתר למטה מטה יותר, וקרוב לעצמו יותר, יגיע החץ רחוק יותר.

— הסיבה לכך שמדגישים שענין זה מובא בתורת החסידות, נוסף

(60) ראה סה"ש תרצ"ז ס"ע 197 (נעתק ב"היום יום" כט שבט).

(59) לא, א"ב.

על כך שרואים במוחש, היא, משום שבדברים שרואים במוחש לא יודעים אם הם ענינים אמיתיים או בלתי אמיתיים, ורק כשהדבר מובא בתורה (ובנדר"ד, בתורת החסידות), ה"ז סימן שכן הוא האמת, או שזהו ענין שיכולים ללמוד ממנו כו'. —

וענינו בעבודת ה' — שמשיכת יתר הקשת למטה יותר וקרוב ללבו יותר, מורה על ביטול ושפלות עצמו, ועי"ז מגיע החץ רחוק יותר, לבטל ולהכניע גם את האויב הנמצא בריחוק מקום.

ודוגמתו בנוגע ללימוד התורה — שההכנה ללימוד התורה היא הביטול ושפלות עצמו, לידע שאין זה "כחי ועוצם ידי", אלא בכחו של הקב"ה, ועי"ז נעשה לימוד התורה כדבעי למהוי, כמ"שי" ונפשי כעפר לכל תהי' (ועי"ז) פתח לבי בתורתך", ובמילא, ככל שיתוסף בקיום הענין ד"נפשי כעפר לכל תהי'", יתוסף בקיום הבקשה שלאח"ז "פתח לבי בתורתך" באופן טוב ומהיר יותר ("בעסער און שנעלער").

יד. עפ"ז יש לבאר תוכן המנהג שתלמידי החדרים משחקים בקשת בל"ג בעומר:

בהמשחק של תלמידי החדרים בקשת, מרומז, שצריך להיות ענין הקשת כדי להבטיח שלימוד התורה יהי' כדבעי למהוי, כנ"ל בארוכה.

והנתינת-כח לזה היא בל"ג בעומר, יום ההילולא דרשב"י, שעיקר ענינו הוא פנימיות התורה — כי, ע"י פנימיות התורה נעשית הגישה ("דער צוגאנג") ללימוד נגלה דתורה מתוך ידיעה והכרה שהתורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה (ופשיטא — שלילת הענין ד"כחי ועוצם ידי", ע"י הביטול ושפלות עצמו), ומתוך יראת שמים, שאז הלימוד הוא כדבעי למהוי.

טו. ויש להוסיף, שכאשר לימוד התורה הוא כדבעי למהוי (ע"י פנימיות התורה), ה"ז נמשך ופועל בכל הענינים — שהרי אצל איש ישראל נמשכות כל ההשפעות ע"י התורה — שכל עניניו נעשים בהצלחה, וללא העלמות והסתרים, ולא עוד אלא שגם הענינים הבלתי-רצויים מתהפכים לטוב.

ומרומז בסיפור הגמרא (במסכת מו"ק⁶²) אודות רשב"י:

"א"ל (רשב"י) לבר'י (ר"א) .. זיל גביהון (אצל שנים מתלמידיו)

(61) נוסח תפלת אלקי נצור כו' (ברכות יז, (62) ט, סע"א ואילך.
(א). וראה לקו"ת במדבר טו, סע"ב ואילך.

דליברכוך . . אמרו לי' וכו', כי אתא לגבי אבוה, א"ל, לא מבעיא דברוכי לא בירכן אבל צעורי צעורן (כיון שאמרו לו דברים שמשמעותם היא היפך הברכה), א"ל מאי אמרו לך, א"ל הכי והכי אמרו לי, א"ל הנך כולהו ברכתא נינהו וכו'".

וצריך להבין:

(א) מהו הצורך במעלתו של רשב"י דוקא בשביל לפרש דברי התלמידים שכוונתם היא לברכה, ולמה לא הי' יכול ר' אלעזר בעצמו (אפילו אם הי' קטן עדיין) לפרש את הדברים לטובה?

(ב) ועיקר הפליאה היא על תלמידי רשב"י: למה הוצרכו לברכו בלשון כזה שיכול להביא לפחד ובהלה, עד שישמע מאביו את פירוש הדברים?

והתירוץ לזה — כמבואר בלקו"ת⁶³ ש"הברכה באופן זה היא מבחי' סתום", שהיא ברכה נעלית ביותר, ולכן יש צורך בזהירות מפני עינא בישא, עי"ז שמשטירים אותה בלשון כזה שאינו מובן גם למקבל הברכה עצמו (מחשש עינא בישא דמקבל הברכה עצמו);

ורק מצד גודל מעלתו של רשב"י — שענינו פנימיות התורה, וכמדובר לעיל (ס"ה) שענינו לקשר עומק רום עם עומק תחת, שגם בעומק תחת מתגלה עומק רום — אין מקום וצורך לחשוש ולהזהר מענין בלתי-רצוי, שכן, בדרגתו של רשב"י הכל טוב,

— בנוגע לנגלה דתורה, אמרו חז"ל⁶⁴ "זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה וכו'", היינו, שיש גם אפשרות למעמד ומצב ד"לא זכה", שאז הי"ז היפך דסם חיים ח"ו, אבל בנוגע לפנימיות התורה, "אילנא דחיי"²², לא שייך כלל הענין של היפך סם חיים (כמבואר בארוכה בקונטרס עץ החיים⁶⁵) —

ולכן בכחו וביכלתו של רשב"י דוקא להמשיך ענין הברכה אפילו בלשון תרגום ובלשון שנראה בגלוי כהיפך הברכה — לגלות שזהו"ע של ברכה, וברכה נעלית ביותר.

טז. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

יום זה, יומו של רשב"י ("רשב"י'ס טאָג"), "יום שמחתו"⁶⁶,

66) ראה מ"ח שבהערה 6. פע"ח ושעה"כ

שבהערה 56.

63) בחוקתי מח, ב.

64) יומא עב, ב.

65) פי"ג ואילך.

— מסופר בפע"ח⁶⁶ (והובא באחרונים⁶⁷) אודות ר' אברהם הלוי (תלמידו של האריז"ל) שהי' נוהג לומר בכל יום תפלת נחם⁶⁸, וכשהג כן בל"ג בעומר, אמר לו האריז"ל משמו של רשב"י: "אמר לי (רשב"י — כו"כ שנים אחר הסתלקותו! שהרי מאורע זה הי' בזמנו של האריז"ל, ואילו רשב"י הי' בזמן התנאים) אמור לאיש הזה למה הוא אומר נחם ביום שמחתי", היינו, שרשב"י אינו סובל ענינים של היפך (או אפילו העדר) השמחה, בל"ג בעומר, יום שמחתו —

הוא יום המסוגל להתנהג בסדר ההנהגה של רשב"י (כיון שאז יכולים להאחו ("אָנְהאַלטן זיך") בו) — שאפילו ענין כזה שבגלוי ובלשון תרגום יכולים לטעות ולחשוב שהוא היפך הברכה, מהפכו רשב"י ומפרשו — למטה מעשרה טפחים, וגם בלשון תרגום — באופן דתכלית הטוב.

ולכן: אפילו אם פעם היתה אצל מישהו נתינת-מקום לטעות או חשש על ענין מסויים "אז עס איז עפעס ניט אַזוי" ... — אזי ממשיכים לו פירוש הדברים באופן דתכלית הטוב!

ותוכן הפירוש — שעכשיו הוא הזמן ד"גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך⁶⁹, שזהו"ע שלמעלה מסדר ההשתלשלות, ולכן, הי"ז נמשך ומתגלה גם בעומק תחת, שאפילו ענין שנראה כהיפך הברכה, הי"ה מתהפך לברכה, כמ"ש⁷⁰ "ויהפוך גו' לברכה", ורואים בגלוי שזהו תכלית הברכה ותכלית הטוב.

* * *

יז. דובר לעיל (בהמאמר⁷¹) שכללות הענין דספירת העומר הוא הכנה למתן-תורה, כמרומו בכתוב⁷² "משכני אחרין נרוצה (ועי"ז) הביאני המלך חדריו", וכמו כן גם הענין דל"ג בעומר, גילוי פנימיות התורה, הוא הכנה למתן-תורה.

והענין בזה:

כדי שלימוד התורה יהי' כדבעי למהוי, צריכה להיות תחילה ה"הנחה" אודות גודל קדושת התורה — ש"כל התורה כולה שמוותיו של

אייר ע' רצא. וש"נ.

67) עט"ז לשו"ע או"ח סתצ"ג.

70) תצא כג, ו.

68) ראה לקו"ש חכ"ב ע' 330 ואילך.

71) לעיל ע' 64 ואילך.

וש"נ.

72) שה"ש א, ד.

69) תהלים קיט, יח. וראה תו"מ סה"מ

הקב"ה" (כדאיתא בזהר⁷³, והובא ברמב"ן⁷⁴ וגם בדברי האחרונים⁷⁵), ובמילא, כל אות ותיבה ועאכו"כ ענין שלם שלומדים בתורה ה"ז שם קדוש, כמו ז' השמות שאינם נמחקים, ועד לשם הוי', שם המפורש⁷⁶!

— החילוק אינו אלא שבז' השמות ישנה קדושת השמות בתוקף ובגלוי, שלכן אינם נמחקים, משא"כ בשאר תיבות התורה (שגם הם שמותיו של הקב"ה) אין הקדושה בגלוי כ"כ —

וכשיוודעים שכל עניני התורה הם שמותיו של הקב"ה, אזי הגישה ללימוד התורה היא בקדושה ובטהרה הראוי' לשמותיו של הקב"ה — כלשון רבינו הזקן בשו"ע הלכות נט"י⁷⁷: "יש נוהגין לרחוץ פיהם שחרית . . כדי לברך את שם הגדול בקדושה ובטהרה".

ועפ"ז מובנת השייכות דל"ג בעומר בתור הכנה למתן־תורה — כיון שע"י פנימיות התורה, ענינו של ל"ג בעומר, נקבעת ה"הנחה" שכל סוגיא וכל ענין שלומדים בתורה ה"ז שמותיו של הקב"ה, וזוהי ההכנה המתאימה למתן תורה וקבלת התורה.

יח. ויש להוסיף, שענין זה נוגע במיוחד להכנה לקבלת התורה בשמחה — כהמשך הכתוב⁷⁸ (לאחרי "הביאני המלך חדריו") "נגילה ונשמחה בך":

ובהקדם דיוק לשון הכתוב "נגילה ונשמחה בך" — כמבואר במדרש⁷⁸ "אין אנו יודעין במה לשמוח . . בא שלמה ופירש נגילה ונשמחה בך, בהקב"ה", במהותו ועצמותו ית'. ועד כדי כך, שאפילו בהגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו ממש, שאז תהי' שמחה גדולה ביותר ("אָ געוואָלדיקע שמחה"), יהיו בני"י במעמד ומצב כזה שהשמחה שלהם תהי' (לא בהישועה והגאולה כשלעצמה, אלא) באופן ד"נגילה ונשמחה בך" דייקא, בך בעצמותך⁷⁹.

וממשיך במדרש: "בך, בכ"ב אותיות שכתבת לנו בתורה, בי"ת שנים, כ"ף עשרים, הרי בך", היינו, שע"י כ"ב אותיות התורה — אותיות דוקא, שאליהם שייכים כל בני"י, אפילו אנשים פשוטים — נעשית ההתקשרות עם מהותו ועצמותו ית', בך בעצמותך⁸⁰.

73 ח"ב פז, א. שהש"ר עה"פ (נגילה ונשמחה בך).
 74 בהקדמתו עה"ת. ראה אוה"ת שה"ש עה"פ (כרך א)
 75 יונת אלם פכ"ט. פלח הרמון שכ"ב ס"ע סז).
 76 פ"א. שלי"ה שטז, א. ועוד. ראה סה"מ תרפ"ח ע' קנג ואילך
 77 רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב. (תש"ח ע' 239 ואילך).
 78 אור"ח ס"ד ס"ז.

וההכנה לזה נעשית בל"ג בעומר, שענינו פנימיות התורה — כי, ע"י לימוד פנימיות התורה, נעשית ה"הנחה" ש"כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה", ועי"ז יכול להיות לימוד התורה באופן ד"נגילה ונשמחה בכך", בכך בעצמותך.

*

יט. אמנם, לאחר כל ההכנות למתן-תורה ע"י כללות הענין, דספה"ע והענין דל"ג בעומר — כשעומדים לקבל את התורה בפועל, דורש הקב"ה "ערבות" על שמירת התורה:

איתא במדרש⁸¹: "בשעה שעמדו ישראל לפני הר סיני לקבל התורה, אמר להם הקב"ה . . הביאו לי ערבים טובים שתשמרוה ואני נותנה לכם, אמרו לפניו, רבש"ע, אבותינו ערבים לנו, אמר להם, אבותיכם צריכין ערבים . . יש לי עליהם וכו', אמרו לפניו, רבש"ע, נביאינו ערבין לנו, אמר להם, יש לי עליהם וכו', אמרו הרי בנינו עורבים אותנו, אמר הקב"ה, הא ודאי ערבים טובים, על ידיהם אתננה לכם", כלומר, הקב"ה לא הסתפק בכל הערבויות שהציעו בני, וקיבל רק את הערבות של הבנים, וע"י ערבותם של הבנים נתן הקב"ה את התורה למשה רבינו, לאהרן ולשבעים הזקנים, ולכל ששים ריבוא בני!"

ומזה מובן גם בנוגע לימינו אלה — שלאחרי כל ההכנות למ"ת, צריכים לידע שהעיקר הוא להכין את ה"ערבות", כך, שכשנבוא ל"זמן מתן תורתנו" והקב"ה ישאל "מי ערב",

— ובפרט בהתחשב עם העובדה שנמצאים במעמד ומצב של חושך כפול ומכופל, הרי בודאי שהקב"ה ידרוש "ערבות", ויותר קשה להאמין שהקב"ה יסתפק בערבות אישית... —

נוכל לומר "בנינו עורבים אותנו": יכולים אנו להעמיד ("צושטעלן") ילדים, בנים ובנות, שהם יהיו ערבים בעדינו — נוסף לכך שהם עצמם ישמרו את התורה — שגם אנו נשמור את התורה⁸².

כ. ויש להוסיף, שבהענין ד"בנינו עורבים אותנו" (כהכנה למתן תורה) נכללים כל ילדי ישראל שיכולים וצריכים לקרבם לתורה ולמצוות וליהדות, כמאמר רז"ל⁸³ "ושננתם לבניך"⁸⁴ אלו התלמידים, וכפס"ד

(81) שהש"ר עה"פ (משכני אחרין נרוצה). (83) ספרי ופרש"י עה"פ ואתחנן ו, ז.

(82) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 572 ואילך. (84) ואתחנן שם.

הרמב"ם⁸⁵ "מצוה על כל חכם וחכם מישראל ללמד את כל התלמידים אע"פ שאינן בניו, שנאמר ושננתם לבניך. . בניך אלו תלמידיך, שהתלמידים קרויין בנים", שמזה מובן, שכל מי שבכחו לקרב ילד יהודי, חל עליו החיוב ד"ושננתם לבניך".

וכל זה — אפילו בשנים כתיקונם, כפי שמצינו שאפילו בזמן שביהמ"ק הי' קיים מפליאים בגודל מעלת הפעולה ("דער געוואלדיקער אויפטוי") של יהושע בן גמלא, "זכור אותו האיש לטוב", ש"תיקן שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר"⁸⁶.
ועאכו"כ בימינו אלה⁸⁷ — שעל כל קרן ופינה נשמעת הצעקה שצועקים ככרוכיא: לכו והצילו ילדי ישראל!

כא. המצב כיום, בעוונותינו הרבים, שישנם עשרות מאות ואלפים (לא רק יחידים, אלא עשרות מאות ואלפים!) ילדי ישראל שרוצים להכריח אותם ולנתק אותם מיהדות, ח"ו, היל"ת!

ילדים אלה באים מבתים של יהודים יראים וחרדים, וגם עכשיו רצונם להיות יראים וחרדים, אלא שיש כאלה שרוצים להוציאם מתחת כנפי השכינה, ומכריחים אותם לעבור על דת, לעבור על תורת ה' ומצוותיו, ועד לענינים ומעמד ומצב של כפירה ושמה, רחמנא ליצלן!

וכיון שילדים אלה נמצאים במעמד ומצב שאין ביכלתם להציל את עצמם, ומוכרחים להגיע לעזר מבחוץ דוקא — מוטל חוב קדוש וחכות קדוש על כל אחד ואחד, באיזה מקום שהוא [אפילו בריחוק מקום, אלא שהגיעה אליו הידיעה (באמצעות עיתון, מפי השמועה וכיו"ב) על המתרחש במרחק של כו"כ מילין] ובאיזה מצב שהוא [אפילו אם אצלו יש חסרון ח"ו בנוגע לילדים כפשוטם, ברמ"ח אברים ושס"ה גידים], לעשות כל מה שביכלתו להציל ילדים אלה!

אם יכולים לפעול בדרך השלום — מה טוב, ואם לא מצליחים בדרך השלום — יש לפעול בדרך מחאה, ואם גם מחאה לא מועילה — יש לפעול בדרך הפחדה, ואם גם זה לא מועיל — הרי, כשמדובר אודות

השבועות סל"ב ובהערה 17 (סה"מ תשי"א ע' 280 ואילך). מכתב י"ז טבת שנה זו (אג"ק ח"ד ע' קכא ואילך). ח"ו ע' קעד, ובהנסמן שם.

85) ה'ל' ת"ת פ"א ה"ב. הובא בהל' ת"ת לאדה"ז פ"א סה"ח.
86) ב"ב כא, רע"א.
87) בהבא לקמן — ראה גם בהשיחה שנדפסה בקונטרס שיצא לאור לקראת חג

פיקוח-נפשות, הצלת נפשות מכלי' רוחנית, רחמנא ליצלן, ישנו הכלל שפיקוח-נפש דוחה הכל !!

כב. ואלה השואלים: במה כוחנו גדול? — צריך לידע לכל לראש שאין זה נוגע לנו, זה לא ה"ביזנעס" שלנו (כפי שנהוג לומר כאן); לנו ניתנה מצוה, וצריכים אנו לקיימה, ובאשר לתוצאות הדבר — ה"ז ענינו של הקב"ה. ולאמיתו של דבר, כיון שמקיימים את המצוה, בודאי יפעלו את הדבר ("מ'וועט זיכער אויספירן"). השאלה היא רק האם יפעלו כל מה שרוצים, או קצת פחות. ומסתמא יפעלו הכל, והשאלה היא רק אם יפעלו במשך זמן קצר, או שיקח משך זמן עד שיראו את התוצאות שבדבר.

וכיון שכן, צריך כל אחד ואחד, בכל מקום ובכל מצב, למצוא את הדרך המתאימה שבה יכול הוא לפעול בענין זה — ע"י צעקות ומחאות, באמצעות מכתבים, דברי דפוס, בטלפון או בטלגרף, וכיו"ב — ולעשות כל אשר ביכלתו.

ולהוסיף, שאין לקמץ בהוצאות שבדבר מחשש שיוגרע בפרנסתו מפני ריבוי ההוצאות — כי:

איתא בגמרא⁸⁸ "כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ועד יום הכפורים", וממה-נפשך: מה שהקציב לו הקב"ה, בודאי לא יטול ממנו, ומה שלא הקציב לו, לא תועיל כל חכמתו להתחכם נגד הקב"ה ("איבערשפארן דעם אויבערשטן") ח"ו ולהרויח דולר אחד יותר מכפי שנקצב לו;

ולא עוד אלא שמפורש בהמשך דברי הגמרא ("כל מזונותיו של אדם קצובין לו כו') חוץ מהוצאות שבתות והוצאת ימים טובים והוצאת בניו לתלמוד תורה, שאם פחת פוחתין לו ואם הוסיף מוסיפין לו", ובמילא, כשנדמה לו שיהי' לו הפסד מהוצאת בניו לתלמוד תורה, הן בנוגע לבניו כפשוטו, והן בנוגע ל"בניך אלו התלמידים", להשתדל בנוגע לילד יהודי, מילדי תימן, מרוקו או עיראק, שיניחו לו להמשיך ללמוד אל"ף בי"ת, חומש עם רש"י, ללבוש טלית ולהניח תפילין (שגם זה נכלל בהחינוך ל"תלמוד תורה") — צריך לידע שהוצאות אלה הנם על חשבוננו של הקב"ה, על חשבון המלך [ברוסית יש ביטוי: "קאָזניאַ פּאַהאַטאַ", שפירושו, על חשבון המלך], ובמילא, יכולים להוציא ריבוי הוצאות על

(88) ביצה טז, רע"א. הובא בהל' ת"ת לאדה"ז פ"א סה"ז.

זה, שהרי "לי הכסף ולי הזהב נאום ה'"⁸⁹, ובודאי שהקב"ה "ימצא עצה" ("דער אויבערשטער וועט זיך אָן עצה געבן") כיצד לממן את כל ההוצאות שבדבר.

כג. אמנם, לדאבוננו ישנם כאלה שממשיכים באורח חייהם כרגיל, "איש תחת גפנו ותחת תאנתו"⁹⁰, ומוצאים כל מיני תירוצים וטענות וחשבונות (כדלקמן) שלא לעשות מאומה.

האמת היא, אבל, שכל התירוצים והטענות והחשבונות הם דברי הבל, שטות ושקר, שמכניס היצה"ר שבחלל השמאלי, שכל כוונתו היא להסית ולהדיח אותם — לא בנוגע לעצמם, אלא בנוגע לאחרים — לעמוד מן הצד ולא לנקוף אצבע במים קרים ("און נישט איינטונקען קיין פינגער אין קאַלטע וואַסער") בשביל הצלת אלפים מילדי ישראל שרוצים לנתקם מיהדות, תורה ומצוות, בה בשעה שהיו צריכים לעשות הכל, ואין לך דבר שאסור לעשותו, בשביל למנוע ממישהו לעשות פעולה כלשהיא לנתק ילדי ישראל מתורה ויהדות!

כד. א' הטענות היא — שהדבר נעשה גם בהסכמתם של יהודים דתיים!

המציאות היא שאילו הי' הדבר נעשה ע"י חילוניים ואנשי השמאל בלבד, לא היתה אחיזה לדבר, ולכן, הסיתו והדיחו כמה יהודים דתיים, יהודים עם זקנים — זקן לבן או זקן שחור (אינני יודע מי הם) — וסיפרו להם מי יודע מה, ועי"ז קיבלו את הסכמתם, ואח"כ הולכים וטוענים שכיון שישנו יהודי עם זקן, רב בישראל, ששותק או ממלמל משהו וחותרם כך וכך, ה"ז הוכחה על הדבר שכולו טהור וכולו כשר וכולו קדוש.

הנהגה זו מצינו כבר אצל ירבעם בן נבט כשהעמיד שני עגלי הזהב — כמסופר בגמרא⁹¹ "שהושיב רשע אצל צדיק אמר להו חתמיתו על כל דעבידנא וכו'", "וכך הי' מטעה רשע לצדיק עד שהיו כולן חתומים כו"י! ומה היו התוצאות מזה — עבודה זרה, התחלת הגלות ע"י הפירוד בין מלכות יהודה למלכות ישראל, וכל שאר הענינים שנגרמו ע"י ירבעם בן נבט שחטא והחטיא את הרבים!⁹²

91) סנהדרין קא, סע"ב ובפרש"י.

92) אבות פ"ה מ"ח.

89) חגי ב, ח.

90) לשון הכתוב — מלכים-א ה, ה.

מיכה ד, ד.

צריכים לידע שכשמדובר אודות עגלי זהב, לא משנה מי הוא החתום על הדבר. אפילו אם חתום על זה אחי' השילוני ח"ו⁹³ — ה"ז עגל הזהב שהוא עבודה זרה!

ועד"ז בנדור"ד: כשילד יהודי רוצה להניח תפילין, ללבוש ציצית, לשמור שבת, ללמוד אל"ף בי"ת וכיו"ב, ומונעים זאת ממנו — לא משנה מי הוא החתום על זה, שכן, לא החתימה של פלוני היא הקובעת, אלא השולחן-ערוך הוא הקובע, וע"פ שו"ע, הנהגה כזו — גם אם חתום עלי' יהודי עם זקן — היא העברה על הדת!

כה. טענה נוספת — שאין להרעיש על דבר זה, משום שהפירסום בגלוי עלול לגרום נזק ב... מכירת ה"בפאָנדס" ("אגרות-חוב"), ואם ימכר "בפאָנד" א' פחות, מי יודע מה יקרה ח"ו וח"ו... שהרי מדובר אודות בנין וחיזוק ישוב ארץ ישראל וכו' וכו'.

טענה זו נשללה כבר בדברי הגמרא⁹⁴ — "אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפילו לבנין בית המקדש":

אפילו אם יבוא משיח בן דוד, אליהו הנביא, עם כל הנביאים שיעידו על מקום המזבח וכו', ויתחילו לבנות את בית המקדש, והכל יראו בפועל ממש שהשכינה שרוי' במעשה ידיהם — אסור לבטל אפילו תינוק אחד [שעדיין אינו בר-מצוה, אלא רק הגיע לחינוך, שאז נכלל הוא בהחיוב ד"ושננתם לבניך"] שלומד אל"ף בי"ת, אפילו אם בזה תלוי בנין בית המקדש בפועל ממש ע"י משיח בן דוד!

ועאכו"כ בנוגע למעמד ומצב בימינו אלה — שעדיין לא זכינו לגאולה, ואפילו לאתחלתא דגאולה לא זכינו עדיין⁹⁵, ואם לא די בכך, לקחו ענין שהי' יכול להביא לידי אור, ועשו ממנו תכלית החושך,

— בנוגע למעלת ימות המשיח מצינו⁹⁶ שאז לא יהי' צורך בענין האתכפיא, כמו במשך זמן העבודה, אלא אז יהי' באופן של אתהפכא ממהות למהות; ואילו כאן נעשה הענין של אתהפכא בקצה ההפכי, רחמנא ליצלן, שלוקחים ענינים של אור ועושים מהם תכלית החושך —

שמנצלים הענין דבנין וישוב ארץ ישראל בשביל לנתק ילדי ישראל מתורה ויהדות, וללעוג על כל הקדוש לישראל!

93) ראה שם קב, רע"א.

94) שבת קיט, סע"ב. הובא בהל' ת"ת

(44). וש"נ.

95) ראה תו"מ סה"מ אב ס"ע ריא ואילך.

96) לאדה"ז פ"א סה"י.

וש"נ.

אף פעם — עד לימים אלה — לא היו כאלה צרות ונגישות
מ"מהרסיך ומחריביך" ש"ממך יצאו"⁹⁷!

ומזה מובן עד כמה רחוקים אנו מבנין ביהמ"ק — לא ריחוק בזמן,
שהרי "תשועת ה' כהרף עין"⁹⁸, אלא ריחוק מצד הענין, המעמד ומצב
— ובמילא, אם בשביל בנין ביהמ"ק אסור לבטל תינוק מלימוד אל"ף
בי"ת, עאכ"כ שאסור לבטל תינוקות של בית רבן בשביל ענינים של מה
בכך, ענינים של כזב, ועד לענינים שמשתמשים בהם גם בשביל דברים
אסורים!

בפעולות כאלה — לא זו בלבד שלא מסייעים בשמירת המדינה
והארץ ובנ"י הדרים עלי', אלא אדרבה — מחריבים אותה!

— הפתיחתא לאיכה רבה (שמספרת אודות פרטי עניני החורבן)
פותחת⁹⁹ בסיפור אודות ביקורם של חכמי ישראל בעיירות ישראל,
שבבואם לעיר אחת (שלא מצאו בה מלמדי תינוקות¹⁰⁰), אמרו לבני העיר
"אייתו לן נטורי קרתא, והוון מייתו להון ריש מטרתא וסנטרא (הממונים
על שמירת העיר ושדותי¹⁰¹), והוון אמרין להון אלין נטורי קרתא? אלין
חרובי קרתא! אמרו להון ומאן אינון נטורי קרתא? א"ל אלו סופרים
ומשנים" (מלמדי תינוקות שמלמדים מקרא ומשנה¹⁰¹).

כלומר: השמירה על המלוכה, על הארץ ובנ"י הדרים עלי', היא,
ע"י מלמדי תינוקות שלומדים עמהם אל"ף בי"ת, קמץ א' א, חומש,
משנה וגמרא, מתוך יראת שמים (תכלית הכל, כמ"ש¹⁰² "ויצונו ה'
לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלקינו גו' כל הימים");
ולעומת זאת, אלה שמנתקים ילדי ישראל (אפילו ילד אחד!) מתורה
ויהדות — לא זו בלבד שאינם "נטורי קרתא", אלא אדרבה, הם "מחריבי
קרתא"!

כו. כמו כן ישנם הטוענים שאין לפרסם הדבר בגלוי כדי שלא
לגרום למחלוקת בישראל, היפך התורה, ש"דרכי דרכי נועם"¹⁰³, וביותר
צריכים להזהר שהגויים לא ידעו שיש פירוד לבבות בין בנ"י, שזהו בזיון
לבנ"י, ובלשון הכתוב¹⁰⁴: "למה יאמרו הגויים".

100) כ"ה בירושלמי שם — הובא
במת"כ לאיכ"ר שם.
101) מת"כ שם.
102) ואתחנן ו, כד.
103) משלי ג, יז.
104) תהלים עט, יו"ד.

97) לשון הכתוב — ישע"י מט, יז.
98) ראה בהמצויין בנרות שבת (ירושלים
תש"ה) כרך ג' ע' מב; נא; סו. מנחה ליהודה
(ירושלים תש"י) ע' 27-8.
99) פיסקא ב'. וראה גם ירושלמי חגיגה
פ"א ה"ז.

אם חוששים מבזיון בעיני הגויים — צריכים לחשוש אודות חילול שם שמים, "שמי¹⁰⁵ הגדול המחולל בגוים אשר חללתם בתוכם" ... מחילול שמו ית' בין הגוים — אינם מתפעלים; אבל, אם ח"ו וח"ו יחשבו הגוים שפלוני בן פלוני אינו מקובל באהבה והערצה בין כל ששים ריבוא בני, אלא בין ה"בריונים" בלבד — מזה מתייראים!

אין מה להתיירא מזה, מותר פעם לומר גם את האמת! ... דבר זה לא איכפת להקב"ה; מה שאיכפת ונוגע להקב"ה, הוא, שיש כאלה שמכריזים "ככל הגוים בית יהודה"¹⁰⁶, רחמנא ליצלן, כדברי יחזקאל הנביא: "ויבוא אל הגוים אשר באו שמה ויחללו את שם קדשי באמור להם עם ה' אלה וגו'"¹⁰⁷, ומסיים: "ואחמול על שם קדשי גו"¹⁰⁸, "וקדשתי את שמי הגדול המחולל בגוים גו' וידעו הגוים כי אני ה'¹⁰⁵ — בגאולה השלימה.

כז. המורם מכל האמור לעיל — שכל אחד ואחד צריך לעשות כל אשר ביכלתו כדי לתקן המצב.

אופן הפעולה — אינו שוה בכל, זה יכול לעזור ולסייע באופן כך, וזה יכול לעזור ולסייע באופן כך, אבל, שני פרטים ברורים בזה: האחד — שכל אחד יכול לפעול משהו בזה, והשני — שהבטחתו של רבינו הזקן לחסידים שכאשר יעשו יצליחו¹⁰⁹, חלה גם על ענין זה, שכאשר יעשו, בודאי יצליחו.

* * *

כח. אודות רשב"י מסופר בזהר¹¹⁰ — פנימיות התורה — "זימנא חדא הוה צריכא עלמא למיטרא, אתו לקמי' דר"ש . . פתח ואמר [כלומר, שאמר תורה, פנימיות התורה ("ער האָט געזאָגט חסידות"), על הפסוק¹¹¹] שיר המעלות הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", ועי"ז פעל ירידת גשמים.

ומצינו סיפור דוגמתו בגמרא¹¹² — נגלה תורה — "פעם אחת . . לא ירדו גשמים, שלחו לחוני המעגל התפלל וירדו גשמים, התפלל ולא

(109) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ריש ע' רסה. וש"נ.
(110) ח"ג נט, ריש ע"ב.
(111) תהלים קלג, א.
(112) תענית כג, א.

(105) יחזקאל לו, כג.
(106) שם כה, ח.
(107) שם לו, כ.
(108) שם כא.

יָרְדוּ גַשְׁמִים, עַג עוֹגָה וְעַמֵּד בְּתוֹכָהּ וְכוּ', וְסוֹכֵס פֶּעַל שִׁירְדוּ גַשְׁמִים כְּתִיקוֹנָן.

וְעִנִּין זֶה מֵהוּהוּ לִימּוֹד וְהוֹרָאָה לְכָל — שֶׁהַפְּעוּלָה דִּירִידַת גַּשְׁמִים יְכוּלָה לִהְיוֹת בְּשֵׁתֵי דַרְכִים (תְּפִלָּה אוֹ תוֹרָה)¹¹³, וְכִיּוֹן שְׁשֵׁתֵי הַדַּרְכִים נִתְּגַלּוּ לָנוּ, הִ"ז סִימָן שֶׁשְׁתֵּיהֶם שִׁיכִים אֵלֵינוּ, כְּדִלְקָמָן.

כַּט. וּבַהֲקֵדָם בִּיאוֹר הָעִנִּין הַפְּנִימִי דִּירִידַת גַּשְׁמִים: יְרִידַת גַּשְׁמִים מוֹרָה עַל כְּלָלוֹת עִנִּין הַשְּׁפַעַת הַבְּרִכוֹת מִלְּמַעְלָה¹¹⁴, כְּהַלְשׁוֹן הַרְגִּיל¹¹⁵: "גַּשְׁמֵי בְּרַכָּה".

וְלִהְיֵיר מִפְתָּגִם כ"ק מו"ח אֲדַמּוּר¹¹⁶, שְׁבִרְכָה הִיא כְּמוֹ גַשֵּׁם, שֶׁפְּעוּלָתוֹ יְכוּלָה לִהְצַלִּיחַ רַק כְּשִׁישְׁנָה שְׁדָה, וּבִה נַעֲשֶׂתָה פְּעוּלַת הַחֲרִישָׁה, לְכָל־הַפְּחוֹת חֲרִישָׁה כְּל־דָּהוּ, וְכֵן פְּעוּלַת הַזְּרִיעָה, לְכָל־הַפְּחוֹת גְּרַעִין אַחַד, וְאִז, יְכוּלָה לִהְצַלִּיחַ פְּעוּלַת הַגַּשְׁמִים, גַּשְׁמֵי בְּרַכָּה, וְעַד לִהְצַלִּיחַ שְׁלִמְעֵלָה מִדֶּרֶךְ הַטְּבַע, הֵינּוּ, שְׁאֵע"פ שְׁבִדְרָךְ הַטְּבַע יְכוּלִים לִשְׁעַר אִיזוֹ צְמִיחָה תִּהְיֶי מְזוּרֵיעַת גְּרַעִין אַחַד, וּבִפְרֵט שְׁלֵא קְדָמָה לֵה אֵלָא חֲרִישָׁה כְּל־דָּהוּ, לְצַאֲת י"ח בְּלִבְד, וְלֵא עוֹד אֵלָא שִׁיכּוֹל לִהְיוֹת שְׁזוּהֵי "אַרְץ קֶשֶׁה" וְגַם "שְׁנָה קֶשֶׁה" (שְׁנַת בְּצוֹרֶת), וְאַעֲפ"כ תִּהְיֶי הַצְּמִיחָה (ע"י גַּשְׁמֵי בְּרַכָּה) שְׁלֵא בְּעַדְךָ כָּלָל, כִּיּוֹן ש"וִיבְרַכְהוּ הִ"¹¹⁷.

וְכַדִּי לְפַעוֹל עִנִּין הַגַּשְׁמִים (הַמְּשַׁכֵּת הַבְּרַכָּה מִלְּמַעְלָה, שְׁבִאָה לְאַחֲרֵי הַקְּדָמַת פְּעוּלַת הָאָדָם בַּחֲרִישָׁה וְזִרְיעָה) — יִשְׁנָם שְׁתֵּי דַרְכִים:

בְּנִגְלָה דְּתוֹרָה הַדֶּרֶךְ הִיא — בְּפִשְׁטוֹת ("דָּךְ הַעֲלַפְט נֵיט קִיִּין קוֹנֶצֶן"...) — לְעַמּוֹד וְלִהְתַּפְּלֵל לְהַקְב"ה, לְבַקֵּשׁ וְלִהְתַּחַנֵּן כו', וְעַד לְאוֹפֵן ד"עַג עוֹגָה" וְכִיּוֹ"ב, עַד שֶׁתִּתְּמַלֵּא הַתְּפִלָּה וִירְדוּ גַשְׁמִים.

אַבֵּל פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה, תְּכִלִּית הַטּוֹב¹¹⁸, בָּאָה וְאוֹמַרֶת שִׁישׁ דֶּרֶךְ קֶלָה וְנִעֲמֵמָה יוֹתֵר: בְּמִקּוֹם לַחֲשׁוֹב אוֹדוֹת הַצְּרוֹת, שְׁנַת בְּצוֹרֶת, הָעֵדֶר יְרִידַת גַּשְׁמִים, וְלִהְעַמִּיק מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּגוֹדֵל הַמוֹעֵקָה וְהַקּוֹשֵׁי שְׁבִדְבֵר ("וּוִי אֲזוּי עַס מֵאֲכַט אֵיִינָג אוֹן שׁוֹעֵר דַּעַם לְעַבְן"), עַד שֶׁתּוֹרַגֵּשׁ מִרִירוֹת בְּנַפְשׁוֹ, וְאִז

115) יִחְזַקָּאֵל לָד, כּו. פִּרְש"י נח ז, יב.
116) רֵאָה סה"ש הִש"ת ע' 14. אֲגִי"ק שְׁלוֹ ח"ד ס"ע רַעַט וְאִילָךְ. וְש"נ (נַעֲתַק בִּיהוֹס יוֹם" ב אֲדֵר שְׁנִי).
117) תּוֹלְדוֹת כּו, יב וּבִפְרִש"י.
118) רֵאָה זח"ג וְאָגָה"ק שְׁבַהֲעֵרָה 22.

113) רֵאָה ד"ה שִׁיר הַמַּעֲלוֹת ג' שַׁבַּת אַחִים גַּם יַחַד תִּשְׁכַּב פ"ב (תו"מ סה"מ אֵייר ע' רַעֲא). וְש"נ.
114) רֵאָה ב"ר פ"ג, טז. סְפָרֵי עַקֵּב יֵא, יד. וְרֵאָה גַּם בַּחֲקוּתֵי כּו, גִּיד וּבִרְמִב"ן שֵׁם. תְּבוּא כַח, יב, וּבִדְב"ר עה"פ (פ"ז, ו). תַּעֲנִית ז, ב. וּבְכ"מ.

יתפלל ויתחנן להקב"ה עד שיפעל סוכ"ס שירדו גשמים — מוטב להתעסק בדברים טובים; להתעמק בתורה, "עשו כתות ועסקו בתורה"¹¹⁹, באופן ד"מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", מתוך שלום, ש"לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום"¹²⁰, וכשיעסקו בתורה, יתן הקב"ה השפעת הגשמים באופן הראוי, ככל התנאים שב"גשמי ברכה"¹²¹.

ל. והנה, אף שבדרך כלל ישנם שתי הדרכים וצריכים להשתמש בשתייהם, מ"מ, בעמדנו בל"ג בעומר, יום שמחתו של רשב"י, שפתח את הצינור לדרך הקלה והנעימה — "יומא קא גרים"¹²² לילך בדרך של רשב"י — לעסוק בקו הטוב, לימוד התורה, נגלה דתורה ופנימיות התורה, ובדרך ממילא יתבטלו כל הענינים הלא טובים ע"י הקב"ה (ועד שסוכ"ס יקויים היעוד¹²³ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"), ולא עוד אלא שיתהפכו לטוב, "ויהפוך גו' לברכה" — ע"ד פעולתו של רשב"י שפעל בנוגע לדיבורים שהיו יכולים להבינם באופן בלתי-רצוי, שפירשם והפכם לברכות¹²⁴, ועאכו"כ ביום שמחתו, שממליץ טוב על כל ישראל להמשיך להם כל ההשפעות.

ומתחיל מההשפעה העיקרית — שנעשית גם ה"פתיחה" לכל שאר ההשפעות במהרה בימינו — שיהי' "רגלי דמשיחא" ו"דרא דמשיחא" בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, שרואים את ה"גואל צדק" כאן למטה מעשרה טפחים!

ולאחרי שניתוסף בדורנו זה בהתגלות דרזין דאורייתא בריבוי הכי גדול — שזה גופא הוכחה שדורנו זה הוא דרא דמשיחא, כדברי רשב"י בנוגע לגילוי רזין דאורייתא בדורו¹²⁵: "לא יהא דרא כדרא דא עד דרא דייתי מלכא משיחא" — יכולים לדרוש מרשב"י שלא יהי' צורך ב"חבלי משיח", שכן, נוסף לכך שכבר יצאו י"ח "חבלי משיח" לכל הדעות, הרי, ע"פ דרכו של בעל ההילולא אין צורך בענינים בלתי-רצויים בשביל לקבל ברכות, כי אם, לעסוק בקו הטוב, ובפרט בלימוד רזין דאורייתא (כפי שניתוסף בדורנו זה, דרא דמשיחא), ועי"ז זוכים לביאת המשיח בפועל ממש.

(123) זכרי' יג, ב.

(124) ראה לעיל סט"ו (ע' 82).

(125) זהר ח"ב קמו, א. ח"ג נח, א. קנט,

(119) ברכות סג, ב.

(120) עוקצין (וש"ס) בסופה.

(121) ראה תענית כב, סע"ב ואילך.

(122) ע"פ לשון חז"ל — פסחים סח, ב. א.

ואז יהיו גם כל ההשפעות בענינים גשמיים ללא העלמות והסתרים — כמ"ש הרמב"ם¹²⁶ "לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח .. אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה ולא יהי' להם נוגש ומבטל .. שהטובה תהי' מושפעת הרבה .. ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד .. שנאמר¹²⁷ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

לא. עפ"ז מובן גם בנוגע להענין המדובר לעיל (סכ"א-כח) — שהפעולה בזה היא בשתי הדרכים:

לכל לראש — צריכה להיות הפעולה ד"סור מרע", באופנים המתאימים שעל ידם יכול להיות הענין ד"ובערת הרע",

ונוסף לזה — והוא העיקר — שתהי' העבודה בהענין ד"ועשה טוב", היינו, להרבות ב"יתרון האור" בכל פינה ופינה שנמצאים בה.

והרי הובטחנו שאפילו מעט אור דוחה הרבה מן החושך¹²⁸, ועאכו"כ הרבה אור, כך, שכאשר כל אחד ידליק את ה"נר" שלו ("זיין ליכטעלע"), "נר ה' נשמת אדם"¹²⁹, שיהי' מאיר ב"נר מצוה ותורה אור"¹³⁰, ועד שיאיר גם את חלקו בעולם, ה"ז יצטרף עם ה"נר" של יהודי שני ויהודי שלישי, "שבת אחים גם יחד", ועי"ז יומשך האור כללי שיתגלה בהגאולה השלימה והאמיתית, במהרה בימינו ממש.

* * *

לב. [ניגנו הניגון "ניע זשוריצי כלאָפּצי", ובאמצע הניגון הפסיק כ"ק אדמו"ר שליט"א, ואמר:]

ניגון זה — היו רגילים לנגן חסידי אדמו"ר האמצעי, בידיעתו וגם בנוכחותו של אדמו"ר האמצעי.

וידוע¹³¹ שאצל אדמו"ר האמצעי הי' ל"ג בעומר מהימים טובים המצויינים. היו יוצאים אז לשדה, והיו רואים ריבוי מופתים בנוגע לענינים גשמיים, ובפרט בנוגע לילדים.

(131) "היום יום" ל"ג בעומר. וראה לקו"ד ח"ג תקכג, א. שיחת ל"ג בעומר דאשתקד ס"ח (תו"מ ח"א ע' 60). וראה גם שיחת ל"ג בעומר תשי"ד ס"ו — נדפסה בליקוט שי"ל לקראת ל"ג בעומר (לקו"ד ח"ד תרב, א). שיחת ל"ג בעומר תרצ"ט בסופה (סה"ש תרצ"ט ע' 332). וש"נ.

(126) בסיום וחותרם ספרו "משנה תורה".
 (127) ישע"י יא, ט.
 (128) ראה תניא פי"ב (יו, א). חובת הלבבות שער יחוד המעשה פ"ה.
 (129) משלי כ, כז.
 (130) שם ו, כג.

— בכלל הי' מצב בנ"י בזמנו של אדמו"ר האמצעי קשה ודחוק ביותר, וגם בביתו הפרטי של אדמו"ר האמצעי הי' מצב של דחוק בגשמיות. וכמו כן בנוגע לעניני מופתים — הי' אדמו"ר האמצעי נוהג להפנות (את הפונים אליו) לאחיו ר' חיים אברהם¹³²; אבל בל"ג בעומר היתה הנהגה אחרת לגמרי: ל"ג בעומר הוא הזמן שבו הי' אדמו"ר האמצעי במעמד ומצב של התגלות, ואפילו בנוגע לעניני מופתים בענינים גשמיים, ואפילו בשדה.

ובהשייכות של אדמו"ר האמצעי לל"ג בעומר ("וואָס ער האָט אַזוי אָנגענומען ל"ג בעומר") — אף שלא שמעתי בפירוש — יש לומר, ע"פ מ"ש בנו של אדמו"ר האמצעי בהקדמה לתורת חיים (והובא גם בספרים שלאח"ז¹³³) שבשעת הסתלקותו "החל לדרוש דברים עתיקים ונפלאים . . . עד שהגיע לפסוק¹³⁴ כי עמך מקור חיים . . . לא סיים בוצינא קדישא למימר חיים עד דאשתכחו מלוי כו", כשם שמובא באד"ר¹³⁵ אודות הסתלקותו של רשב"י.

לג. ובנוגע אלינו:

בכלל נמצאים אנו בזמן קשה ודחוק ביותר, בגלל החושך כפול ומכופל שבעקבתא דמשיחא.

— כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר¹³⁶, שבסיום הלילה, ברגעים האחרונים קודם עלות השחר וזריחת החמה, גוברת תאוות השינה ביותר, וצריכים לידע שהכל תלוי ועומד על הרגעים הספורים שבסיום החושך כפול ומכופל דליל הגלות: אם במשך רגעים ספורים אלה לא יהי' המצב כדבעי — עלולים לאבד ח"ו כל מה שפעלו עי"ז שהיו ערים במשך כל הלילה; אבל אם יחזיקו מעמד שלא להרדם במשך רגעים ספורים אלה — נשארת בשלימות לא רק הפעולה של רגעים ספורים אלה, אלא גם הפעולה שפעלו במשך כל הלילה, הן מה שהתייגעו בעצמם, והן מה שקיבלו ע"י היגיעה של אחרים.

וכיון שבכל זאת ישנם כו"כ העלמות והסתרים, ומוגבלים ומוגדרים

(132) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' (ע' נג).

קצט. וראה גם גם אג"ק אדמו"ר האמצעי (134) תהלים לו, יו"ד. ס"ע רי ואילך.

(135) זח"ג רצו, ב.

(133) בית רבי ח"ב ספ"ו בהערה ב. יגדיל (136) לקו"ד ח"א סח, סע"א. סה"ש תרצ"ט

תורה (נ"ד). שנה עשירית חוברת א (סח) ס"ד ע' 316 ואילך.

בכו"כ גדרים — ניתנה עצה: שמחה פורצת גדר¹³⁷, היינו, שכל גדר איזה שיהי', יש בכחה של שמחה לבטל ולפרוץ גם גדר זה ("וואָס פאַר אַ גדר עס זאָל נאָר זיין, איז דאָ אַ שמחה וואָס קען זיך איינקערן מיט דעם גדר אויך"). בשביל גדר קטן — מספיק שמחה קטנה, וככל שיגדל הגדר — יש צורך בשמחה גדולה יותר.

אלא, שגם בנוגע לענין השמחה, אומר כ"ק מו"ח אדמו"ר בא' משיחותיו (שכבר נדפסה)¹³⁸: על מה יש לשמוח ("פון וואָס איז דאָ פריילעך צו זיין")? ...!

ואף שממשיך בשיחה הנ"ל שכיון שבנוגע לעצמו לא כל פעם יש על מה לשמוח, יש לשמוח בהטוב של הזולת, משום שהזולת בודאי טוב הוא — הרי, מצד הגדרים, ההעלמות וההסתרים, קורה לפעמים שגם את הטוב של הזולת קשה למצוא!

אמנם, במה דברים אמורים — בשאר ימות השנה (ימות החול), אבל בל"ג בעומר — ה"ז באופן אחר לגמרי:

ל"ג בעומר הוא יום ההילולא של רשב"י, שאמר¹³⁹ "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין", ואם בכחו לפטור את העולם כולו מן הדין, בודאי שהוא בעצמו כולו טוב. וכיון שטוב זה אין צורך בהתבוננות כדי למצאו, להיותו גלוי לעין כל — יכולים אנו לשמוח בהטוב של רשב"י, שכולו טוב. ומה גם שרשב"י עצמו אומר שיום זה הוא יום שמחתו, כך, שהשמחה שלנו בהטוב של רשב"י קשורה עם שמחתו של רשב"י עצמו, תכלית השמחה, וע"י שמחה זו יתבטלו כל הגדרים.

ובלשון חז"ל¹⁴⁰: "כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק",

— לשון זה הובא בגמרא בנוגע לדינא, אבל, נעשה גם לשון המורגל בפי כו"כ גדולי ישראל¹⁴¹ בנוגע ל"שעת הדחק" במעמדם ומצבם של בני" בגלות —

כלומר, ככל שתגדל "שעת הדחק" מצד התגברות הגדרים, החומריות והחושך ("ווי גרויס דער גדר זאָל נאָר זיין, און ווי גראָב און

(137) ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

(139) סוכה מה, ב. ואילך.

(138) שי"ל בקונטרס חג הפסח (סה"מ

תשי"א ס"ע 246). וראה גם שיחת אחש"פ

סי"ב; ש"פ אחרי ס"ה (לעיל ע' 46; ס"ע 61

(140) ראה גם שער ישכר סוף המאמר לל"ג בעומר.

פינצטער ער זאָל נאָר זיין") — גדולה יותר זכותו של רשב"י לסמוך עליו בנוגע לביטול כל עניני דין (כאמרו "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין"), ובמילא גם ביטול כל ההעלמות וההסתרים, כך, שיכולה לבוא הגאולה השלימה והאמיתית.

אלא מאי? — צריכים אנו להסיר גם את הגדרים וההעלמות וההסתרים שלנו כפי שידע איניש בנפשי, הנה, אחת העצות לזה, היא, פריצת הגדר ע"י השמחה, אשר, ביום זה ישנה השמחה של רשב"י עם הטוב של רשב"י, ושמחה זו תפרוץ כל הגדרים.

לד. ולכן:

כדאי שינגנו עתה בשמחה גדולה הניגון שניגנו קודם לכן — הניגון של אדמו"ר האמצעי, שאצלו הי' ל"ג בעומר ענין מיוחד ("ער האָט זיך געקאָכט אין דעם ענין פון ל"ג בעומר"), מצד שייכותו לרשב"י. וע"י כל הדברים כולם ביחד — שינגנו ניגון הנ"ל, ובשמחה גדולה, שתהי' משמחתו של רשב"י ומהטוב של רשב"י — יש לקוות שיסירו את כל הגדרים, ההעלמות וההסתרים, והאור הגנוז שגילה רשב"י — יומשך למטה ממש, שיוקלט במוח ובלב, ויבוא במחשבה דיבור ומעשה בכל יום ויום. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א): "זאָגט איצטער נאָכאַמאָל דעם ניגון".

[ניגנו עוה"פ הניגון "ניע זשוריצי כלאָפּצי". ואח"כ צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון של רבינו הזקן בן ארבע הבכות].

* * *

לה. מסופר בגמרא¹⁴² שכאשר רשב"י ור"א בנו יצאו מן המערה, "חזו אינשי דקא כרבי זורעי (חורשים וזורעים), אמר, מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה וכו'", עד ש"בהדי פניא דמעלי שבתא (בערב שבת לפנות ערב) חזו ההוא סבא דהוה נקיט תרי מדאני אסא (חבילות של הדס) ורהיט בין השמשות, אמרו לי' הני למה לך, אמר להו לכבוד שבת, (אמרו לי') ותיסגי לך בחד, (אמר להם) חד כנגד זכור וחד כנגד שמור, א"ל (ר"ש) לברי' חזי כמה חביבין מצות על ישראל, יתיב דעתייהו".

כלומר: כאשר ר"ש ור"א בנו ראו יהודי רץ בערב שבת ואוחז הדסים בידו לכבוד שבת, אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור — בטלה

(142) שבת לג, ב ובפרש"י.

הקפידא שלהם, ועי"ז נתאפשרה יציאתם מן המערה וכניסתם לעולם באופן שיוכלו לפעול בעולם.

וכיון שפעולתם בעולם היא גילוי פנימיות התורה [שהתגלותה בעולם שייכת רק לאחר יציאתם מן המערה], שעי"ז באה גאולה שלימה ואמיתית, כמ"ש ברע"מ²² "בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר כו' יפקון בי' מן גלותא" — נמצא, שבמאורע זה ("חזו ההוא סבא דהוה נקיט תרי מדאני אסא כו'") התחילה הגאולה השלימה והאמיתית.

ומזה מובן גם בנוגע לעבודתנו בימינו אלה — שעכשיו צריכים אנו לגמור ולסיים הבאת הגאולה השלימה והאמיתית — שיש לימוד והוראה מסיפור הנ"ל ע"ד הריצה בערב שבת עם שני הדסים, כדלקמן.

לו. והענין בזה:

נמצאים אנו — כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁴³ — בערב שבת לפנות ערב ("פֶּאָר נאַכט"), בסמיכות ממש להגאולה, ובמילא, צריכים להיות מוכנים ל"שבת", להתכונן ולהיות ראוי לקבלת פני משיח צדקנו — שלזה צריך הכנה רבת, להיות מוכן בכל ריבוי הענינים ד"הלכתא רבתא לשבתא", הן בנוגע ל"זכור" והן בנוגע ל"שמור"¹⁴⁴.

ועל זה באה ההוראה מסיפור הנ"ל — שכיון שעומדים "בהדי פניא דמעלי שבתא", ואין פנאי לתקן ולהשלים כל הענינים ד"הלכתא רבתא לשבתא", ומה גם שאי אפשר לדרוש מיהודי שטרוד ומיוגע ("פֶּאָרִיאָגט און פֶּאָרהאַרעוועט") בעניני העולם שיהיו אצלו כל פרטי הענינים ד"הלכתא רבתא לשבתא" — לכן מספיק לרוץ עם שני הדסים כו', כלומר, להחליט שרוצים לקיים הן ה"זכור" והן ה"שמור", ולהתחיל בעשיית פעולה קלה בזה (כלקחת שני הדסים, אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור), ועי"ז פועלים שתומשך בעולם הגאולה השלימה והאמיתית (כמו שהיתה התחלת הפעולה בסיפור הנ"ל בזמנו של רשב"י).

לז. ויש להוסיף בביאור תוכן ההכנה דלקחת הדס דוקא:

מעלתו של הדס היא בענין הריח, כפי שמצינו בנוגע לד' המינים, ש"הדס יש בו ריח ואין בו טעם"¹⁴⁵.

וידוע¹⁴⁶ שענין ה"ריח" מועיל אפילו להתעלפות — שכאשר

(146) ראה סה"מ תשי"א ע' 102. ד"ה והניף ידו פ"ב (לעיל ע' 31 ואילך). תו"מ סה"מ כסלו ע' קפג. וש"נ.

(143) סה"מ תשי"א ע' 245.
(144) ראה תניא קו"א בסופו.
(145) ויק"ר פ"ל, יב.

מישהו מתעלף, העצה היא ליתן לו להריח דבר שיש לו ריח חזק, ועי"ז מתעורר מעלפוננו, ומתחדשת חיותו (וכמשנת"ל¹⁴⁷ שע"י שני הנקבים שבחוטם, לא רק נקב הימני אלא גם נקב השמאלי, ממשיכים לא רק בחי' חייך, אלא גם בחי' חייך דחייך).

והענין בזה — שכדי לעורר מהמצב של התעלפות (שנמצאים בו עתה), צ"ל ענין של ריח — ה"ריח" דפנימיות התורה, "לריח שמניך טובים"¹⁴⁸, שע"ז פועלים ביאת המשיח, שנאמר בו¹⁴⁹ "והריחו ביראת ה'", "מורח ודאין"¹⁵⁰.

ועפ"ז יש לבאר תוכן ההכנה דלקיחת ההדס בערב שבת — שההכנה רבתי לשבת (כשעומדים "בהדי פניא דמעלי שבתא") היא ע"י ענין הריח (הדס), פנימיות התורה, יפוצו מעינותיך חוצה.

לח. ובנוגע לפועל:

כאשר כו"כ יהודים יתדברו ביניהם לפעול בהפצת המעיינות חוצה, — ואפילו ללא התדברות, אלא שכל אחד מהם יעשה את שלו, להאיר את הפינה שלו, ובמילא תצטרף פעולתם לדחות את החושך שבכל העולם —

אזי ימשיכו בעולם פנימיות התורה, יחד עם רשב"י, בעל הזהר, וכן כל הנשיאים שלאחריו, ובפרט הנשיא של הדור האחרון, ובמילא ימשיכו בעולם את הגאולה השלימה והאמיתית, כביאת משיח צדקנו, למטה מעשרה טפחים, ובעגלא דידין.
[טרם צאתו אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: אלה שנתחייבו בברכה אחרונה בודאי יברכו ברכה אחרונה].

(149) ישע"י יא, ג.
(150) סנהדרין צג, ב.

(147) ד"ה והניף ידו פ"ב (לעיל ס"ע 31 ואלך). וש"ג.
(148) שה"ש א, ג.